Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародного і європейського права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

_____ Віталій СЕРЬОГІН

«31» серпня 2026 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Міжнародне гуманітарне право
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти:	другий (магістерський)
галузь знань:	D Бізнес, адміністрування та право
спеціальність:	D9 Міжнародне право
освітньо-професійна програма:	Міжнародне право
вид навчальної дисципліни:	обов'язкова
факультет:	юридичний

2026/2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою юридичного факультету

«31» серпня 2026 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Сироїд Тетяна Леонідівна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного і європейського права

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету

Протокол від «28» серпня 2026 року № 1

Завідувач кафедри
міжнародного і європейського права Тетяна СИРОЇД

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю D9 Міжнародне право

Гарант освітньо-професійної програми
другого (магістерського) рівня вищої освіти
«Міжнародне право»
доктор юридичних наук, професор Олександр ГАВРИЛЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від «31» серпня 2026 року № 1

Голова науково-методичної комісії Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Міжнародне гуманітарне право» складена відповідно до рівня вищої освіти другий (магістерський), галузі знань D Бізнес, адміністрування та право, спеціальності D 9 Міжнародне право

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є опанування студентами знань про базові положення міжнародного гуманітарного права, вивчення його сутності та особливостей, принципів і джерел, суб'єктів, співвідношення з правом прав людини.

Крім того, у процесі вивчення дисципліни переслідуються наступні цілі: дати студентам базові знання про кваліфікацію збройних конфліктів і правовий статус учасників сучасних збройних конфліктів; ознайомити із особливостями дії норм щодо прав людини в умовах збройного конфлікту; формувати уяву про обмеження і заборону сучасних засобів і методів ведення воєнних дій; сформувати у студентів базові знання про імплементацію міжнародного гуманітарного права, відповідальність за порушення норм міжнародного гуманітарного права; ознайомити з системою Міжнародного Руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

Основними завданнями вивчення дисципліни є: опанування певним інструментарієм галузі міжнародного гуманітарного права; вивчення сутності, принципів та джерел міжнародного гуманітарного права; вміння розмежовувати міжнародний збройний конфлікт і неміжнародний збройний конфлікт; визначення статус учасників збройних конфліктів (комбатанти); визначення статусу осіб, які не беруть безпосередньої участі у збройному конфлікті (некомбатанти); приділення уваги діяльності міжнародних організацій щодо надання захисту населенню під час збройних конфліктів; аналіз гуманітарної системи ООН; визначення статусу окупованих територій; аналіз інституту нейтралітету; визначення місця і ролі міжнародних недержавних організацій гуманітарного спрямування у сучасних міжнародних відносинах.

1.3. Кількість кредитів – 5

1.4. Загальна кількість годин – 150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є міжнародно-правові акти у сфері регламентації конфліктів міжнародного і неміжнародного характеру, що закріплюють порядок ведення бойових дій, визначають статус учасників конфлікту, закріплюють заборонені методи і засоби ведення війни.

Програма навчальної дисципліни складається з однієї частини в якій розглядаються поняття, предмет, джерела міжнародного гуманітарного права, принципи. Поняття збройного міжнародного конфлікту і поняття неміжнародного збройного конфлікту. Правові наслідки початку війни і початку воєнних дій. Правовий статус комбатантів; правовий статус не комбатантів. Засоби і методи ведення війни й основні принципи МГП про їх обмеження та заборону. Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця: виникнення, основоположні принципи, Статут, Конференція і роль у розвитку МГП. Відповідальність за порушення норм МГП. Співвідношення МГП з Правом прав людини. Імплементація МГП.

Нормативна/ за вибором Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
3-й	3-й
Лекції	
28 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
14 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	

108 год.	140 год.
Контрольна робота	
1	1
Форма контролю: Екзамен	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна:

ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 3. Здатність до адаптації та дій в новій ситуаці. ЗК 6. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні. ЗК 9. Здатність цінувати та поважати різноманітність і мультикультурність. СК 1. Здатність критичного осмислювати проблеми та закономірності функціонування і розвитку міжнародних відносин, визначати тенденції розвитку світової політик, оцінювати вплив глобальних політичних процесів на національні правові політичні та економічні системи. СК 3. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі міжнародного права у широких або мультидисциплінарних контекстах. СК 7. Здатність розв'язувати проблеми міжнародного права адаптації законодавства України до права ЄС у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності. СК 9. Здатність розробляти і впроваджувати інновації у різних галузях та інститутах міжнародного права, права Європейського Союзу за допомогою міжнародно-правових інструментів. СК 11. Здатність дотримуватися професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих результатів наукових досліджень.

1.7. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми https://law.karazin.ua/resources/2025/OPP_magistri_MP_2025.pdf **здобувачі повинні досягти таких програмних результатів:** РН 2. Продукувати нові ідеї для розв’язання практичних завдань зі сфери професійної юридичної діяльності. РН 3. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення питань професійної діяльності, результатів досліджень та інновацій, пошуку та аналізу відповідної інформації. РН 8. Готувати проекти міжнародних договорів та актів національного законодавства, надавати пропозиції з усунення колізії між нормами міжнародного права, а також приведення норм національного права у

відповідність до норм міжнародного права. РН 9. Імплементувати норми міжнародних договорів, актів міжнародних міжурядових організацій, рішень міжнародних судів у національний правопорядок.

1.8. Пререквізити: Міжнародне публічне право, Право міжнародних договорів, Право зовнішніх зносин, Право міжнародної безпеки.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

ТЕМА 1. Міжнародне гуманітарне право : історія, поняття, принципи, джерела і місце в системі міжнародного права

Зародження і розвиток міжнародного гуманітарного права (МГП). Поняття МГП. Предмет регулювання МГП. Комплекс норм про захист жертв війни, що складають «Право Женеви». Комплекс норм про обмеження засобів і методів ведення війни, що складають «Право Гааги». Зближення норм «Право Женеви» і «Право Гааги» та формування «змішаного права». Норми МГП. Основні принципи МГП. Принципи Міжнародного Комітету Червоного Хреста. Поняття і система джерел МГП. Міжнародні договори і звичаї як основні джерела МГП. Значення загальних принципів права. Роль судових рішень доктрини та актів міжнародних організацій як джерел МГП. Місце МГП у системі міжнародного права. Співвідношення МГП з іншими галузями міжнародного права: правом міжнародної безпеки, міжнародним правом прав людини, міжнародним кримінальним правом тощо.

ТЕМА 2. Сфера застосування міжнародного гуманітарного права

Ситуаційна сфера застосування МГП (ratione situationis). Поняття і види міжнародних збройних конфліктів. Поняття збройного конфлікту. Поняття неміжнародного збройного конфлікту. Співвідношення термінів «збройний конфлікт» і «війна». Застосування норм МГП стосовно осіб (ratione personae). Застосування норм МГП стосовно держав, міжнародних організацій, народів, які ведуть озброєну боротьбу за самовизначення, і сторін збройного конфлікту. Застосування норм МГП у часі (ratione temporis). Правові наслідки початку війни і початку воєнних дій. Перемир'я. Правові наслідки закінчення воєнних дій. Загальні правила початку і припинення застосування МГП в ситуаціях збройних конфліктів. Просторова сфера застосування норм МГП (ratione loci). Театр воєнних дій. Території, які не можуть бути театром воєнних дій. Застосування норм МГП в морській і повітряній війні.

ТЕМА 3. Міжнародні збройні конфлікти: статус осіб, які знаходяться під покровительством і режим окремих об'єктів

Правовий статус поранених, хворих та осіб, що потерпіли корабельну аварію відповідно норм МГП (гуманне поводження, повага, захист, догляд). Медичний, санітарний і духовний персонал: поняття і правовий статус. Правовий режим медичних формувань і закладів, санітарного транспорту. Військовополонені: поняття і правовий статус. Режим воєнного полону. Цивільне населення: поняття і правовий статус. Правовий режим цивільних об'єктів. Правовий режим окупованої території. Заборона ворожого впливу на природне середовище в МГП.

ТЕМА 4. Міжнародні збройні конфлікти: обмеження засобів і методів ведення війни

Поняття засобів і методів ведення війни і основні принципи МГП про їх обмеження та заборону. Джерела МГП щодо заборони методів і засобів ведення війни. МГП про обмеження і заборону конкретних видів зброї. Обмеження і заборона застосування конкретних видів звичайної зброї. Заборона застосування вибухових і запалювальних пуль, які легко розвертаються і сплющуються. Заборона використання протипіхотних мін і касетних боєприпасів. Заборона хімічної і бактеріологічної (біологічної) зброї. Застосування ядерної зброї і принципи МГП. Заборона ворожого впливу на оточуюче середовище. Заборонені методи ведення воєнних дій. Норми МГП про заборону окремих методів ведення війни стосовно цивільних осіб (голод, терор, взяття заручників, мародерство, пограбування, депортація).

ТЕМА 5. Неміжнародні збройні конфлікти

Поняття неміжнародних збройних конфліктів. Норми і принципи, що застосовуються до неміжнародних збройних конфліктів. Правовий захист жертв збройних конфліктів відповідно ст. 3, загальній для всіх Женевських конвенцій 1949 р. і Додаткового Протоколу II від 1977 р., а також звичайному міжнародному гуманітарному праву. Норми МГП (договірні і звичаєві) про обмеження, що стосуються засобів і методів ведення воєнних дій у випадках збройних конфліктів неміжнародного характеру. Заборона голоду, терору та інших методів ведення війни. Заборона або обмеження застосування окремих видів зброї. Обмеження сфери застосування норм МГП, що стосуються неміжнародних збройних конфліктів. Норми права, що діють в ситуації внутрішніх безпорядків і внутрішньої напруги. Мінімальні гуманітарні норми, що застосовуються в ситуації внутрішніх безпорядків і внутрішньої напруги.

ТЕМА 6. Захист прав людини під час збройних конфліктів

Співвідношення МГП з і міжнародного права прав людини. «Інтеграційна», «розмежувальна» і «взаємодоповнююча» концепції. Співвідношення концепцій Lex specialis и Lex generalis. Захист прав людини в ситуації міжнародного збройного конфлікту. Екстериторіальна юрисдикція держав щодо зобов'язань у галузі захисту прав людини. Захист прав людини в ситуації неміжнародного збройного конфлікту. Дія прав людини під час надзвичайного і воєнного стану. Захист прав людини в інших ситуаціях насилля всередині держави. Захист прав людини в ситуації «глобальної війни з тероризмом». Права затриманих осіб у ході боротьби з тероризмом. Захист прав людини в ситуації «кібервійни».

ТЕМА 7. Особливості права морської війни і права повітряної війни

Визначення району бойових дій на морі. Райони, де заборонено ведення бойових дій. Режим нейтральних вод. Судна і літальні апарати противника, які не можуть бути об'єктами нападу. Статус нейтральних торговельних суден і цивільних літальних апаратів. Засоби і методи ведення війни на морі. Право перехвату, огляду, обшуку, зміни курсу і захоплення торгових суден, цивільних літальних апаратів і вантажів противника, а також нейтральних торгових суден. Загальні принципи, що застосовуються до права повітряної війни. Особливі норми ведення війни проти об'єктів у повітрі. Статус осіб, які знаходяться під покровительством.

ТЕМА 8. Імплементація міжнародного гуманітарного права

Поняття імплементації міжнародного гуманітарного права. Засоби, що застосовуються в мирний час і в ситуації війни. Дотримання норм міжнародного гуманітарного права. Імплементація норм міжнародного гуманітарного права в правовій системі України. Міжнародні, правові і інституційні механізми контролю за дотриманням норм МГП. Процедура двостороннього розслідування. Діяльність міжнародної комісії по встановленню фактів. Контроль Держав-Покровительок, МКЧХ, ООН, міжнародні неурядові організації. Відповідальність за порушення норм МГП.

Проект Кодексу злочинів проти миру і безпеки людства. Відповідальність держав за порушення норм МГП. Відповідальність індивідів за порушення норм МГП.

ТЕМА 9. Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця

Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця: виникнення, основоположні принципи, Статут, Конференція і роль у розвитку МГП. Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКЧХ): історія створення, Статут, структура і функції. Міжнародна федерація товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця: Статут, структура і функції. Національні товариства Червоного Хреста і Червоного Півмісяця: порядок створення, типовий статут, функції. Емблема Червоного Хреста і Червоного Півмісяця: історія створення, функції, Типовий закон про використання і захист емблем. Попередження зловживанням емблемами Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Міжнародне гуманітарне право: історія, поняття, принципи, джерела і місце в системі міжнародного права	18	4	2		0	12	19	2	2			15
Тема 2. Сфера застосування	16	4	0		0	12	15	0	0			15

міжнародного гуманітарного права												
Тема 3. Міжнародні збройні конфлікти: статус осіб, які знаходяться під покровительством і режим окремих об'єктів	18	4	2		0	12	17	2	0			15
Тема 4. Міжнародні збройні конфлікти: обмеження засобів і методів ведення війни	18	4	2		0	12	15	0	0			15
Тема 5. Неміжнародні збройні конфлікти	16	2	2		0	12	16	0	0			16
Тема 6. Захист прав людини під час збройних конфліктів	18	4	2		0	12	20	2	2			16
Тема 7. Особливості права морської війни і права	14	2	0		0	12	16	0	0			16

повітряної війни												
Тема 8. Імплементація міжнародного гуманітарного права	16	2	2		0	12	16	0	0			16
Тема 9. Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця	16	2	2		0	12	16	0	0			16
Усього годин	150	28	14		0	108	150	6	4			140

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

Теми семінарських занять (денна форма навчання)

№ з\п	Назва теми	Кількість годин денна/заочна
1.	Міжнародне гуманітарне право: історія, поняття, принципи, джерела і місце в системі міжнародного права	2/2
2.	Міжнародні збройні конфлікти: статус осіб, які знаходяться під покровительством і режим окремих об’єктів	2/0
3.	Міжнародні збройні конфлікти: обмеження засобів і методів ведення війни	2/0
4.	Неміжнародні збройні конфлікти	2/0

5.	Захист прав людини під час збройних конфліктів	2/2
6.	Імплементація міжнародного гуманітарного права	2/0
7.	Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця	2/0
	Разом	**14/4**

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість Годин денна/заочна
1	Тема: Міжнародне гуманітарне право: історія, поняття, принципи, джерела і місце в системі міжнародного права *Завдання:* ознайомитися з лекційним матеріалом, з текстами міжнародних договорів (Гаазькі, Женевські конвенції). Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести	18/15
2	Тема: Сфера застосування міжнародного гуманітарного права *Завдання:* ознайомитися з лекційним матеріалом, підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести	16/15
3	Міжнародні збройні конфлікти: статус осіб, які знаходяться під покровительством і режим окремих об'єктів *Завдання:* ознайомитися з лекційним матеріалом, з текстами міжнародних договорів (Гаазькі, Женевські конвенції). Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести	18/15
4	Тема: Міжнародні збройні конфлікти: обмеження	18/15

	засобів і методів ведення війни *Завдання:* ознайомитися з лекційним матеріалом, з текстами міжнародних договорів у галузі міжнародного гуманітарного права. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести	
5	Тема: Неміжнародні збройні конфлікти *Завдання:* ознайомитися з лекційним матеріалом, з текстами міжнародних договорів у галузі міжнародного гуманітарного права. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести	16/16
6	Тема: Захист прав людини під час збройних конфліктів *Завдання:* ознайомитися з лекційним матеріалом, з текстами Женевських конвенцій 1949 р., з положеннями договорів загального характеру у сфері захисту прав людини. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести	18/16
7	Тема: Особливості права морської війни і права повітряної війни *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом, з текстами Гаазьких конвенцій та положень інших міжнародних актів, що закріплюють норми права морської війни і права повітряної війни. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести	14/16
8	Тема: Імплементація міжнародного гуманітарного права З*авдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом, підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести	16/16
9	Тема: Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом, з текстами міжнародних договорів, що визначають статус Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести.	16/16

	Разом	108/140

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання розвивають можливості самостійної роботи і сприяють більш поглибленому вивченню теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Види індивідуальних завдань з навчальної дисципліни (реферати, контрольні роботи, що виконуються під час аудиторних занять та самостійної роботи, курсові, дипломні роботи тощо) визначаються навчальним планом. Індивідуальні завдання полягають у підготовці реферату за визначеною, або обраною студентом за допомогою викладача, темою та інших видів робіт, які затверджуються кафедрою. Терміни видачі, виконання і захисту індивідуальних завдань визначаються програмою навчальної дисципліни.

Індивідуальні завдання виконуються особою, яка навчається, самостійно із одержанням необхідних консультацій з боку науково-педагогічного працівника. Допускаються випадки виконання робіт комплексної тематики кількома особами.

6.1.Теми рефератів

1. Гуманізація збройного конфлікту.
2. Поняття і предмет міжнародного гуманітарного права.
3. Місце і роль міжнародного гуманітарного права в системі міжнародного права.
4. Співвідношення міжнародного гуманітарного права з міжнародним правом прав людини.
5. Основні принципи міжнародного гуманітарного права.
6. Відмінність принципів міжнародного гуманітарного права від принципів Міжнародного Комітету Червоного Хреста.
7. Система джерел міжнародного гуманітарного права.
8. Основні джерела міжнародного гуманітарного права.
9. Значення загальних принципів права та інших джерел міжнародного гуманітарного права.
10. Поняття та види міжнародних збройних конфліктів.
11. Збройні конфлікти у ході національно-визвольних рухів та їх відмінність від сепаратистських війн.
12. Поняття неміжнародних збройних конфліктів. Та їх відмежування від ситуацій внутрішніх безпорядків і внутрішньої напруги. Норми

міжнародного гуманітарного права, що застосовуються до не міжнародних збройних конфліктів.

13. Інтернаціоналізовані збройні конфлікти і особливості застосування до них норм міжнародного гуманітарного права.
14. Операції ООН з підтримання миру і питання застосування норм міжнародного гуманітарного права.
15. Застосування міжнародного гуманітарного права у часі (ratione temporis).
16. Застосування міжнародного гуманітарного права стосовно осіб (ratione personae).
17. Просторова сфера застосування міжнародного гуманітарного права (ratione loci).
18. Поняття комбатанта. Особистий склад збройних сил. Добровольці і ополченці. Учасники руху спротиву. Населення не окупованої території, яке стихійно береться за зброю.
19. Поняття цивільних осіб і цивільного населення. Відмінність цивільних осіб від комбатантів.
20. Статус шпигунів (лазутчиків), найманців, дезертирів.
21. Норм міжнародного гуманітарного права про обов'язки нападаючої і сторони, яка обороняється
22. Правовий захист, поранених, хворих і осіб, які потерпіли корабельну аварію.
23. Правовий статус медичного і духовного персоналу. Правове становище медичних формувань і медичних закладів, а також санітарного транспорту.
24. Госпітальні судна, санітарний транспорт та їх правове становище. Правовий статус медичного персоналу на такому транспорті.
25. Правовий захист військовополонених.
26. Правовий захист цивільного населення під час збройних конфліктів.
27. Правовий захист цивільних об'єктів під час збройних конфліктів.
28. Правовий режим окупованої території.
29. Правовий захист біженців і апатридів під час збройних конфліктів.
30. Заборонені засоби і методи ведення війни. Правові основи обмеження і заборони окремих видів зброї.
31. Заборонені методи ведення воєнних дій.
32. Правовий захист жертв не міжнародних збройних конфліктів.
33. Імплементація норм міжнародного гуманітарного права в національне законодавство.
34. Контроль за дотриманням норм міжнародного гуманітарного права та його форми.
35. Відповідальність за порушення норм міжнародного гуманітарного права.
36. Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.
37. Відмінна і захисна функція емблем Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.

38. Захист прав людини під час міжнародних збройних конфліктів.
39. Міжнародні механізми захисту прав людини під час міжнародних збройних конфліктів.
40. Захист прав людини під час неміжнародних збройних конфліктів.
41. Міжнародний Комітет Червоного Хреста: історія створення і основні напрямки діяльності.

7. Методи контролю

Методи контролю – це способи діагностичної діяльності, які дозволяють здійснювати зворотний зв'язок у процесі навчання з метою отримання даних про успішність навчання, ефективність навчального процесу.

Контрольні заходи визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

Самоконтроль призначений для самооцінки здобувачами вищої освіти якості засвоєння навчального матеріалу навчальної дисципліни (розділу, теми). З цією метою в навчальних посібниках для кожної теми (розділу), а також у методичних розробках для семінарських занять передбачаються питання для самоконтролю.

Кафедральний контроль проводиться з метою оцінки рівня підготовки студентів з навчальної дисципліни на різних етапах її вивчення і здійснюється у вигляді вхідного, поточного, рубіжного та семестрового контролю.

В освітньому процесі використовуються такі види контролю результатів навчання: вхідний, поточний протягом семестру, контрольні роботи, передбачені навчальним планом, приймання індивідуальних завдань, курсових робіт, підсумковий семестровий, відстрочений контроль.

Вхідний контроль проводиться перед вивченням нового курсу з метою визначення рівня підготовки студентів з дисциплін, які забезпечують цей курс. Вхідний контроль проводиться на першому занятті за завданнями, що відповідають програмам попереднього навчання. Результати контролю аналізуються на кафедральних (міжкафедральних) нарадах та засіданнях методичних комісій спільно з науково-педагогічними працівниками, які проводять заняття із забезпечувальною дисципліни. За результатами вхідного контролю розробляються заходи з надання індивідуальної допомоги студентам, коригування освітнього процесу.

Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять протягом семестру. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового контролю на практичних, семінарських заняттях, лекціях, у формі колоквіуму, виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо. Конкретні форми проведення поточного контролю та критерії оцінки рівня знань визначаються програмою навчальної дисципліни. Результати оцінювання роботи студентів мають бути доведені до відома студентів своєчасно. Формою поточного контролю є ректорські контрольні роботи. Результати оцінювання ректорських контрольних робіт можуть зараховуватися як результати виконання контрольної роботи, передбаченої навчальним планом.

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання студента. Він проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни. Семестровий контроль проводиться у формі заліку або семестрового екзамену з конкретної навчальної дисципліни. Студента допускають до семестрового контролю за умови виконання ним усіх видів робіт, передбачених навчальним планом на семестр з цієї дисципліни.

Семестровий залік - форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентами лекційного матеріалу, а також виконаних ними певних робіт на семінарських заняттях.

Семестровий екзамен - форма підсумкового контролю з окремої навчальної дисципліни за семестр, що спрямована на перевірку засвоєння теоретичного та практичного матеріалу. Екзамени складають за екзаменаційними білетами, затвердженими кафедрою. Викладач в обов'язковому порядку повинен ознайомити студентів зі змістом екзаменаційних питань, зразком екзаменаційного білету на початку вивчення навчальної дисципліни.

Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні екзамену (заліку) з навчальної дисципліни, складає 40.

Оцінка підсумкового контролю виставляється за національною шкалою як сума балів, набраних здобувачем вищої освіти протягом семестру при виконанні контрольних заходів, передбачених програмою навчальної

дисципліни (практики) та балів, набраних при складанні семестрового екзамену (заліку).

Максимальна сума балів, які може набрати студент при вивченні навчальної дисципліни (проходженні практики), складає 100.

7.1. Питання, які виносяться на складання поточного та підсумкового контролю

1. Зародження законів і звичаїв війни та основні етапи їх розвитку.
2. Розвиток права збройних конфліктів у другій половині XIX століття (Паризька конвенція 1856 р., Кодекс Лібера 1863 р., Кримська війна.
3. Битва під Сольферіано 1859 р. і внесок Анрі Дюнана в заснування МКЧХ і розвиток міжнародного гуманітарного права.
4. Міжнародне гуманітарне право XX століття і сучасності.
5. Поняття міжнародного гуманітарного права, предмет регулювання.
6. «Право Женеви».
7. «Право Гааги».
8. Зближення «Права Женеви» і «Права Гааги» і формування «змішаного права».
9. Поняття, сутність міжнародного гуманітарного права.
10. Поняття норм міжнародного гуманітарного права.
11. Принципи міжнародного гуманітарного права.
12. Принципи Міжнародного Комітету Червоного Хреста.
13. Відмінність принципів міжнародного гуманітарного права від принципів Міжнародного Комітету Червоного Хреста.
14. Джерела міжнародного гуманітарного права.
15. Міжнародні договори і звичаї як основні джерела міжнародного гуманітарного права.
16. Особливості міжнародних договорів у галузі міжнародного гуманітарного права.
17. Звичай як джерело міжнародного гуманітарного права і тенденція «звичай-договір-звичай».
18. Судові рішення, доктрини, рішення міжнародних організацій як джерела міжнародного гуманітарного права.
19. Міжнародне гуманітарне право в системі міжнародного публічного права.
20. Поняття і види міжнародних збройних конфліктів.
21. Поняття збройного конфлікту.
22. Поняття неміжнародного збройного конфлікту.
23. Співвідношення термінів «збройний конфлікт» і «війна».
24. Застосування норм міжнародного гуманітарного права стосовно осіб (ratione personae).
25. Ситуаційна сфера застосування міжнародного гуманітарного права (ratione situationis).

26. Застосування норм міжнародного гуманітарного права в часі (ratione temporis).
27. Правові наслідки початку війни і початку воєнних дій.
28. Правові наслідки закінчення воєнних дій.
29. Загальні правила початку і припинення застосування міжнародного гуманітарного права в ситуаціях збройних конфліктів.
30. Просторова сфера застосування норм міжнародного гуманітарного права (ratione loci).
31. Театр воєнних дій. Території, які не можуть бути театром воєнних дій.
32. Застосування норм міжнародного гуманітарного права в морській і повітряній війні.
33. Правовий статус поранених, хворих та осіб, що потерпіли корабельну аварію відповідно норм міжнародного гуманітарного права (гуманне поводження, повага, захист, догляд).
34. Медичний, санітарний і духовний персонал: поняття і правовий статус.
35. Правовий режим медичних формувань і закладів, санітарного транспорту.
36. Військовополонені: поняття і правовий статус. Режим воєнного полону. Цивільне населення: поняття і правовий статус.
37. Правовий режим цивільних об'єктів.
38. Правовий режим окупованої території.
39. Заборона ворожого впливу на природне середовище в міжнародному гуманітарному праві.
40. Поняття засобів і методів ведення війни і основні принципи міжнародного гуманітарного права про їх обмеження та заборону.
41. Джерела міжнародного гуманітарного права щодо заборони методів і засобів ведення війни.
42. Міжнародне гуманітарне право про обмеження і заборону конкретних видів зброї.
43. Обмеження і заборона застосування конкретних видів звичайної зброї.
44. Норми міжнародного гуманітарного права про заборону окремих методів ведення війни стосовно цивільних осіб (голод, терор, взяття заручників, мародерство, пограбування, депортація).
45. Неміжнародних збройних конфліктів. Норми і принципи, що застосовуються до неміжнародних збройних конфліктів.
46. Правовий захист жертв збройних конфліктів відповідно ст. 3, загальній для всіх Женевських конвенцій 1949 р. і Додаткового Протоколу II від 1977 р., а також звичайному міжнародному гуманітарному праву.
47. Норми міжнародного гуманітарного права (договірні і звичаєві) про обмеження, що стосуються засобів і методів ведення воєнних дій у випадках збройних конфліктів неміжнародного характеру.
48. Заборона голоду, терору та інших методів ведення війни.
49. Заборона хімічної і бактеріологічної (біологічної) зброї.

50. Застосування ядерної зброї і принципи міжнародного гуманітарного права.
51. Заборона або обмеження застосування окремих видів зброї.
52. Обмеження сфери застосування норм міжнародного гуманітарного права.
53. Джерела права, що стосуються неміжнародних збройних конфліктів.
54. Норми права, що діють в ситуації внутрішніх безпорядків і внутрішньої напруги.
55. Мінімальні гуманітарні норми, що застосовуються в ситуації внутрішніх безпорядків і внутрішньої напруги.
56. Співвідношення міжнародного гуманітарного права з іншими галузями міжнародного права прав людини.
57. Захист прав людини в ситуації міжнародного збройного конфлікту.
58. Екстериторіальна юрисдикція держав щодо зобов'язань у галузі захисту прав людини.
59. Захист прав людини в ситуації неміжнародного збройного конфлікту.
60. Захист прав людини під час надзвичайного і воєнного стану.
61. Захист прав людини в ситуації «глобальної війни з тероризмом».
62. «Інтеграційна», «розмежувальна» і «взаємодоповнююча» концепції співвідношення МГП і міжнародного права прав людини.
63. Визначення району бойових дій на морі. Райони, де заборонено ведення бойових дій.
64. Статус нейтральних торговельних суден і цивільних літальних апаратів.
65. Засоби і методи ведення війни на морі.
66. Право перехвату, огляду, обшуку, зміни курсу і захоплення торгових суден, цивільних літальних апаратів і вантажів противника, а також нейтральних торгових суден.
67. Загальні принципи, що застосовуються до права повітряної війни.
68. Особливі норми ведення війни проти об'єктів у повітрі.
69. Статус осіб, які знаходяться під покровительством.
70. Поняття види і форми імплементації міжнародного гуманітарного права.
71. Дотримання норм міжнародного гуманітарного права.
72. Засоби, що застосовуються в мирний час і в ситуації війни.
73. Імплементація норм міжнародного гуманітарного права в правовій системі України.
74. Міжнародні, правові і інституційні механізми контролю за дотриманням норм міжнародного гуманітарного права.
75. Процедура двостороннього розслідування.
76. Діяльність міжнародної комісії по встановленню фактів.
77. Контроль Держав-Покровительок, МКЧХ, ООН, міжнародних неурядових організацій за дотриманням норм міжнародного гуманітарного права.
78. Відповідальність за порушення норм міжнародного гуманітарного права.
79. Проект Кодексу злочинів проти миру і безпеки людства.

80. Відповідальність держав за порушення норм міжнародного гуманітарного права.
81. Відповідальність індивідів за порушення норм міжнародного гуманітарного права.
82. Відповідальність міжнародних організацій за порушення норм міжнародного гуманітарного права.
83. Підстави, види і форми відповідальності за порушення норм міжнародного гуманітарного права.
84. Компетенція Міжнародного кримінального права щодо притягнення до відповідальності за воєнні злочини.
85. Компетенція міжнародних органів кримінальної юрисдикції щодо притягнення до відповідальності за воєнні злочини.
86. Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця: виникнення, основоположні принципи, Статут, Конференція і роль в розвитку МГП.
87. Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКЧХ): історія створення, Статут, структура і функції.
88. Міжнародна Федерація товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця: Статут, структура і функції.
89. Національні товариства Червоного Хреста і Червоного Півмісяця: порядок створення, типовий статут, функції.
90. Емблема Червоного Хреста і Червоного Півмісяця: історія створення, функції, Типовий закон про використання і захист емблем.

8. Схема нарахування балів

Загальна кількість балів – 100.
Кількість балів за екзамен/залік – 40.
Кількість балів протягом семестру – 60.
Мінімальна сума балів для допуску до екзамену/заліку – 10.
Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях ∑40 = 40:

Формула обчислення

$$\sum 40 = \frac{\sum 1}{\sum 2} \times 8 \text{ (вісім)}$$

Примітка:
∑40 – сума максимальної кількості балів
∑1 – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.
∑2 – кількість семінарських занять протягом семестру.
8 – коефіцієнт

Індивідуальне завдання – 10 балів

Контрольна робота – 10 балів.

Поточний контроль						Індивідуальне завдання*	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Екзамен /залік	Сума
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	ТN					
∑40						0	20	60	40	100

Т1, Т2 ... ТN – теми.

* Якщо навчальним планом індивідуальних завдань з даної дисципліни не передбачено, то максимальну кількість балів за контрольну роботу рекомендується встановлювати на рівні 20, а кількість тестових завдань контрольної роботи – на рівні 20. У такому випадку колонку «Індивідуальні завдання» з таблиці слід виключити.

За результативну наукову роботу (написання наукової роботи, тез доповідей, участь у науково-практичних конференціях, участь у роботі гуртка тощо) за профілем цієї дисципліни, за рішенням кафедри відповідно до критеріїв, встановлених програмою навчальної дисципліни, студент може отримати до 10 додаткових (заохочувальних) балів, але в межах максимальної загальної суми балів – 100.

Відповідь на семінарському занятті – 1-5 балів.

Критерії оцінювання усної відповіді.

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п’ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;

- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;

- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;

- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;

- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;

- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;

- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівка викладача;

- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі;

- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;

- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;

- викладає матеріал не достатньо зв’язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;

- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання контрольних та екзаменаційних/залікових робіт.

Контрольні та екзаменаційні (залікові) роботи виконуються у письмовій формі. Контрольна робота складається з 10 тестових завдань або п’яти відкритих питань, екзаменаційна/залікова робота – із 40 тестових завдань. Кожне тестове завдання має п’ять варіантів відповідей, тільки одне яких є правильним; за кожну правильну відповідь нараховується один бал.

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:Модель «ШІ заборонено».Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.Модель «ШІ як асистент».Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану

роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.Модель «ШІ як інструмент».Для окремих лабораторних, практичних, проєктних або дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних. проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	За чотирирівневою шкалою оцінювання	За дворівневою шкалою оцінювання
90-100	відмінно	зараховано
70-89	добре	зараховано
50-69	задовільно	зараховано
1-49	незадовільно	незараховано

9. Рекомендована література

Міжнародно-правові акти:

1. Конвенція про закони і звичаї суходільної війни 1907 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_222.
2. Конвенція про покращення участі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 р. (Женевська конвенція). URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_151.
3. Конвенція про покращення участі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі від 12 серпня 1949 р. (Женевська конвенція). http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conv1946.shtml.
4. Конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_153.
5. Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_154.
6. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього 1948 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_.
7. Конвенція про незастосування строків давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства 1968 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_168.

Основна література:

1. Грушко М. В. Міжнародне гуманітарне право: навчально-методичний посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права, професора О. В. Бігняка. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». 2022. 136 с.
2. Гнатовський М. М. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів / М.М. Гнатовський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., доповн. Одеса: Фенікс, 2015. 92 с. С. 13-14.
3. Кориневич А.О. Застосування міжнародного гуманітарного права до збройного конфлікту на території України: навч. посіб. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Одеса: Фенікс, 2015. 78 с.
4. Міжнародне право : словник-довідник /[С.М. Перепьолкін, Т.Л. Сироїд, Л.А. Філяніна]; за заг. ред. Т.Л. Сироїд. Х.: Юрайт, 2014. 408 с.
5. Міжнародне публічне право: підручник: у 3 т. / [В. Ф. Антипенко, Л. Д. Тимченко, О. В. Бєглий, О. А. Радзівілл та ін.] ; за заг. ред. В. Ф. Антипенка. К. : НАУ, 2012. Т. 1. 420 с.
6. Міжнародне публічне право: підручник: у 3 т. / [В. Ф. Антипенко, Л. Д. Тимченко, О. В. Бєглий, О. А. Радзівілл та ін.] ; за заг. ред. В. Ф. Антипенка. К. : НАУ, 2012. Т. 2. 348 с.

7. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. / С. М. Перепьолкін, Д.О.Трескін, В. В. Філатов, Л. А. Філяніна ; за ред. С. М. Перепьолкіна. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2025. Т. 1. : Основи теорії. 250 с. http://biblio.umsf.dp.ua/xmlui/handle/123456789/8261
8. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. / О. В. Легка та ін. ; за ред. С. М. Перепьолкіна. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2026. Т. 2.: Основні галузі. 240 с. http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/8777
9. Репецький В.М., Лисик В.М. Міжнародне гуманітарне право: Підручник. К.: Знання, 2007. 467 с.
10. Сироїд Т.Л. Міжнародне право: навчальний посібник. Харків: ХНУВС, 2009.
11. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право: підручник. Одеса: Фенікс, 2018. 744 с.
12. Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право: підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право. 2020. 648 с.
13. Сироїд Т.Л., Фоміна Л.О. Міжнародний захист прав людини: навчальний посібник. Х.: Право, 2019. 310 с.
14. Сироїд Т. Л., Гавриленко О. А., Фоміна Л. О. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / за заг. ред. д.ю.н., проф. Т.Л. Сироїд. Вид. 4-те вид., перероб і допов. Харків: Право. 2021. 462 с.
15. Сироїд Т. Л., Фоміна Л. О. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посібник для підготовки до зовн. незалеж. оцінювання: за заг. ред. Т.Л. Сироїд. 5-те вид., перероблене і доповнене. Харків: Право. 2023. 462 с.
16. Сироїд Т.Л. Міжнародне кримінальне право: підручник. Харків: Право. 2023. 512 с.
17. Сироїд Т. Міжнародне публічне право: навч. посібник. Київ.: Юрінком Інтер, 2025. 628 с.
18. Сироїд Т. Л. Міжнародне кримінальне право : підручник / Т. Л. Сироїд ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Вид. 2-ге, допов. Харків : Право, 2025. 536 с. ISBN 978-617-8602-30-7
19. Antoon De Baets The view of the past in international humanitarian law (1860–2020). International Review of the Red Cross (2022), 104 (920-921), 1586–1620. doi:10.1017/S1816383122000145
20. Alice Priddy. Who is the civilian population? Ensuring IHL is implemented for the protection of the entirety of the civilian population – including persons with disabilities. International Review of the Red Cross (2023), 105 (922), 242–251.
21. Crawford E., Pert A., Saul, B. (Eds.). Public International Law. Cambridge : Cambridge University Press, 2023. 528 p.
22. Focarelli C. International law. Cheltenham : Elgar, 2019. 717 p.
23. Frédéric Casier. The role of National Red Cross and Red Crescent Societies in the development of international humanitarian law: Lessons learned

and perspectives based on the Belgian Red Cross experience. International Review of the Red Cross (2022), 104 (920-921), 2027–2051.

24. Henriksen A.. International Law. Oxford : Oxford University Press, 2017. 346 p.

25. Hernández G. International law (3rd edition). Oxford : Oxford University Press, 2025. 744 p.

26. Hernández G. The law of treaties. International Law (2nd edn) / G. Hernández. Oxford: Oxford University Press, 2022. Pp. 177-209.

27. Hill J. Aust's Modern Treaty Law and Practice (4th ed.). Cambridge : Cambridge University Press, 2023. 608 p.

28. International Review of the Red Cross. Volume 105 Number 923 Humanitarian debate: Law, policy, action. https://international-review.icrc.org/sites/default/files/reviews-pdf/2023-06/Organized-Crime-International-Review-of-the-Red-Cross-No-923.pdf

29. ICRC Annual Report 2023. URL: https://www.icrc.org/en/report/icrc-annual-report-2023

30. Klabbers J. International Law. 4th edition. Cambridge : Cambridge University Press, 2023. 350 p.

31. Kolb R. The Law of Treaties: An Introduction: Second edition. Cheltenham : Edward Elgar Publishing, 2023. 374 p.

32. Kolb R. Theory of international law. Oxford : Hart, 2016. 475 p.

33. Malcolm N. Shaw. International Law 8th ed. Cambridge University Press, 2017. 1118 p.

34. Pataraia D. International Law. Text, Cases and Materials (1st Edition). Abingdon; New York : Routledge, 2021. 1152 p.

35. Pert A., Saul B., Crawford E. Public International Law. Cambridge University Press, 2023. 528 p.

36. Robert Mardini. Persons with Disabilities in Armed Conflicts: From Invisibility to VIsibility. URL: https://international-review.icrc.org/sites/default/files/reviews-pdf/2022-11/editorial-persons-with-disabilities-in-armed-conflicts-from-invisibility-to-visibility-922.pdf

37. Yahli Shereshevsky. International humanitarian law-making and new military technologies. International Review of the Red Cross (2022), 104 (920-921), 2131–2152.

Допоміжна література:

1. Гавриленко О. А., Сироїд Т. Л., Фоміна Л.О. Становлення передумов формування законів і звичаїв війни в стародавню епоху: класичні та сучасні підходи до вирішення проблеми // Military offences and war crimes: background, theory and practice : collective monograph. Ed. by V.M. Stratonov. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. 876 p. P. 164- 204.

2. Сироїд Т.Л., Гавриленко О.А. Правовий статус особи під час воєн, що вели держави Стародавнього Сходу. *Вісник Харківського національного*

університету імені В. Н. Каразіна. Серія «ПРАВО». Випуск 29, 2020. С. 46-53

3. Гороховська О. В. Кодекс Лібера та його значення для розвитку й кодифікації міжнародного гуманітарного права. Держава та регіони. Сер.: Право. 2014. No 2. С. 114-118. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drp_2014_2_22.

4. Лисик В.М. Правовий статус Міжнародного комітету Червоного Хреста і міжанродному праві: Монографія. Одеса: Фенікс, 2012. 208 с.

5. Сироїд Т.Л. Роль миротворчих сил ООН у захисті прав дітей під час збройних конфліктів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету, Серія Право*. Випуск № 16. 2011. С. 79-81.

6. Сироїд Т.Л. Механізм Організації Об'єднаних Націй щодо захисту цивільного населення під час збройних конфліктів /Від теорії міжнародного права до практики захисту прав людини. Liber Amicorum до 60-річчя проф. В.В. Мицика: Монографія /автор. кол.; за ред. О.В. Задорожнього та О.Р. Поєдинок. Київ; Одеса: Фенікс, 2016 р. 660-672. 718 с.

7. Сироїд Т.Л. Міжнародна універсальна організаційно-правова основа в галузі роззброєння і обмеження озброєнь. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Серія: Право*. Випуск 27, 2019. С.95-104.

9. Сироїд Т.Л. Діти і молодь у фокусі міжнародної універсальної системи запобігання та вирішення конфліктів. Науковий вісник УжНУ. Серія "Право", Том 4 № 89. 2025. С. 218-225. https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/07/89-part-4.pdf; DOI https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.4.32

10. Сироїд Т.Л. Міжнародний універсальний інституційний механізм надання гуманітарної допомоги у кризових ситуаціях. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право». Випуск 40. 2025. С. 275- 283 DOI: https://doi.org/10.26565/2075-1834-2025-40-31 https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/27738/25207

11. Tilman Rodenha¨user. Strengthening IHL protecting persons deprived of their liberty: Main aspects of the consultations and discussions since 2011. URL: https://international-review.icrc.org/sites/default/files/irrc-903-13.pdf.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Офіційний сайт Amnesty International. URL: http:/www.amnesty.ch.
2. Офіційний сайт Human Rights Watch. URL: http:/www.hrw.org.
3. Офіційний сайт Medecins sans Frontieres. URL: http:/www.paris.msf.org.
4. Офіційний сайт досліджень з МГП. URL: http:/www.ihl.ihlresearch.org
5. Офіційний сайт Комісії міжнародного права. URL: http:/www.un.org/law/ilc.
6. Офіційний сайт Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. URL: http:/www.redcross.int.
7. Офіційний сайт Міжнародного суду ООН. URL: http:/www.icj-cij.org.

8. Офіційний сайт Міжнародного кримінального суду. URL:http:/www.icc.int
9. Офіційний сайт Міжнародної гуманітарної комісії зі встановлення фактів. URL: http:/www.ihffc.org.
10. Офіційний сайт Міжнародної Федерації співтовариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. URL: http:/www.ifrc.org.
11. Офіційний сайт Міжнародного Комітету Червоного Хреста. URL: http:/www.icrc.org
12. Офіційний сайт ООН. URL: http:/www.un.org.
13. Офіційний сайт Управління Верховного комісара з прав людини ООН. URL: http:/www.unhchr.ch.